

Список використаних джерел:

1. Соціально-економічний розвиток України за січень-грудень 2013 року. – К.: Держ. служба стат. України, 2013. – 31 с.
2. Діяльність суб'єктів господарювання у 2012 році: стат. зб. / за ред. І. М. Жук. – К.: Держ. служба стат. України, 2013. – 840 с.
3. Роздрібна торгівля України у 2012 році: [стат. зб.] / під заг. кер. В. О. Піщейка. – К.: Держ. служба стат. України, 2013. – 173 с. Економіка. Управління. Інновації. Випуск № 1 (11), 2014.
4. Височин І. В. Державне регулювання торговельної діяльності в Україні та світі: порівняльний аналіз / І. В. Височин // Вісник КНТЕУ. – 2010. – № 3. – С. 11-23.

Трояновська Т.М.

суддя,

Нововодолажський районний суд Харківської області

УМОВИ ВИНИКНЕННЯ ПУБЛІЧНО-ПРАВОВОГО СПОРУ У СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ЯК ПРЕДМЕТУ ЮРИСДИКЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНИХ СУДІВ

З'ясування умов виникнення публічно-правових спорів у сфері інтелектуальної власності має важливе значення для вдосконалення адміністративного матеріального законодавства, що в свою чергу сприятиме зменшенню кількості таких спорів і, як наслідок розвантаженню адміністративних судів. Адже, філософія розглядає умови як те, від чого залежить дещо інше (зумовлене), що робить можливим наявність речі, стану, процесу [1, с. 469].

Разом із тим, спроба визначити такі умови наражається на певні перепони. По-перше, в юридичній літературі на сьогоднішній день не отримало достатньої уваги питання умов виникнення публічно-правових спорів в цілому. В основному вчені розробляли близькі до цього питання, зокрема питання підстав виникнення публічно-правового спору [2; 3; 4]. Разом із тим, по-перше, зазначені терміни мають різне значення самі по собі [1, с. 469], а по-друге, підстава публічно-правового спору досліджувалась як складова його структури, його елемент. Тому, при визначенні терміну «умови» в контексті цього дослідження необхідним є виходити, передусім, з загальнофілософського розуміння цього терміну, що наведене вище. При визначенні поняття умов виникнення публічно-правового спору

у сфері інтелектуальної власності як предмету юрисдикції адміністративних судів як уявляється важливе значення мають наукові напрацювання таких вчених, як А.О. Ткаченко [5], Ю.А. Тихомиров [6].

Як зазначається у філософському словнику, підстава – це логічна умова свого наслідку. Тому, хоча ці поняття і далеко не є синонімами, але в них є значна кількість спільних рис. В юридичній літературі термін «підстава» отримав свою поширеність, в першу чергу, в контексті підстав виникнення правовідносин. Причому розрізняють дві сторони цього поняття: матеріальна та юридична підстава. До складових юридичної підстави входять, зокрема, юридичний факт та наявність норми права [7, с. 387]. Враховуючи зазначене, доцільним уявляється визначати умови виникнення публічно-правових спорів у сфері інтелектуальної власності теж з позицій фактичної та юридичної. Втім, спочатку необхідно надати загальне визначення умовам виникнення таких спорів.

Грунтуючись на наведеному вище загальнофілософському розумінні розглядуваного терміну, умовою виникнення публічно-правового спору у сфері інтелектуальної власності як предмету юрисдикції адміністративного суду можливим є визначити певне явище, яке робить можливим виникнення такого спору. Умову слід відрізнити від причини, яка з необхідністю породжує певний наслідок [1, с. 469]. Як зазначає К.О. Тимошенко, в основі публічно-правового спору лежить юридичний конфлікт між сторонами публічно-правових відносин [2, с. 13]. Юридичний конфлікт визначається в літературі як протиборство двох чи кількох суб'єктів, зумовлене протилежністю чи несумісністю їх інтересів, потреб або цінностей. Основними особливостями юридичного конфлікту називаються: зв'язаність правовідносинами, можливість вирішення правовими засобами, наявність юридичних наслідків тощо [8, с. 415]. Взаємовідношення сторін конфлікту розкривається також у визначенні конфлікту, що використовується у конфліктології: це результат розбіжностей цілей та інтересів людей. Як основна умова виникнення соціального конфлікту наводиться ситуація, за якою дві чи більше сторін переконані у несумісності цілей їх діяльності [9, с. 20]. Враховуючи наведене під фактичною умовою виникнення публічно-правового спору у сфері інтелектуальної власності пропонуємо розуміти певну конфліктну ситуацію, що склалась між суб'єктом владних повноважень, з одного боку та особою, яка вважає, що відповідними рішеннями, дією або бездіяльністю

порушуються або можуть бути порушеними її права інтелектуальної власності. Слід зауважити, що в переважній більшості випадків мова йде ні про що інше, як про юридичний конфлікт. Разом із тим, уявляється, що спірно було б стверджувати, що саме юридичний конфлікт є у всіх випадках умовою виникнення публічно-правового спору. Адже сторони можуть помилятися як стосовно правової природи відносин, що між ними склались, так і щодо їх правового характеру в цілому. У такому випадку фактично, матиме місце звичайний соціальний конфлікт.

Щодо ж юридичної умови виникнення розглядуваного спору слід зауважити наступне. Як зазначається у юридичній літературі, зміст публічно-правового спору характеризується суперечністю, що виражається в розбіжності чи відмінності правових позицій учасників такого спору [8, с. 771]. Правова ж позиція ґрунтується, в першу чергу, на з'ясуванні або тлумаченні відповідних норм права як інтелектуально-вольової пізнавальної діяльності, що полягає у встановленні точного змісту (сміслу) норми права і здійснюється за допомогою певних способів (прийомів) з метою правильного їх застосування та безпосередньої реалізації [7, с. 434]. Виходячи з зазначеного, юридичною умовою виникнення публічно-правового спору у сфері інтелектуальної власності як предмету адміністративної судової юрисдикції можливим є вважати наявність прогалин, колізій, неточностей, інших вад правового регулювання, що зумовлюють можливість неоднозначного тлумачення правових норм.

Разом із тим, наведеним не вичерпується характеристика умов виникнення зазначеної категорії публічно-правових спорів. Адже таке узагальнене визначення не конкретизує сферу зазначених норм, що значно зменшує практичне значення такого дослідження. Адже вдосконалювати законодавство можливо лише тоді, коли чітко відомо, в якій сфері необхідно це робити. Більш точну характеристику умов виникнення публічно-правових спорів уявляється можливим надати із врахуванням видів публічно-правових спорів у сфері інтелектуальної власності. На сьогоднішній день вченими неодноразово приділялась увага класифікації публічно-правових спорів в цілому (К.О. Тимошенко, Н.Є. Хлібороб, Ю.С. Педько, Н.Б. Писаренко, В.А. Сьоміна, Л.В. Бринцева та ін.). Разом із тим, враховуючи специфіку досліджуваної категорії спорів, доцільним уявляється за основу для їх класифікації взяти підхід А.К. Гасанової, яка за критерієм ознаки їх предмету та правосуб'єктності учасників публічно-правових

відносин розрізняла наступні види конфліктів в діяльності органів влади: 1) спори про право; 2) компетенційні спори; 3) особливі спори (спори за зверненнями суб'єкта владних повноважень у випадках, встановлених законодавством) [10, с. 42]. Не вдаючись до детального обґрунтування визначення видів публічно-правових спорів у сфері інтелектуальної власності, доцільним уявляється застосувати цю класифікацію як основу до розглядуваної категорії спорів, враховуючи їх особливості за вказаними критеріями.

Отже, у спорах про право юридичними умовами виникнення є з одного боку, норми, що регламентують суб'єктивні права фізичних та юридичних осіб, а з іншого боку – компетенцію суб'єкта владних повноважень. У компетенційних спорах – це виключно норми, що визначають компетенцію тих органів, які вступили між собою у спір. У особливих спорах – це з одного боку норми, які зумовлюють компетенцію певних суб'єктів владних повноважень, а з іншого – норми, що регламентують основні (нерідко конституційні) права і свободи осіб, які можуть заторкуватись у випадку реалізації суб'єктом владних повноважень своєї компетенції, у зв'язку з чим і встановлюється судовий порядок реалізації окремих повноважень таких суб'єктів [11]. Слід відмітити, що у останньому випадку безпосередньою умовою виникнення публічно-правових спорів є, як уявляється, не просто суперечність зазначених законодавчих положень, а відповідні зобов'язуючі норми, що зобов'язують суб'єктів владних повноважень звертатись до адміністративного суду для реалізації своїх певних повноважень. Водночас, постає питання: якщо зміст публічно-правового спору розуміється як суперечність [8, с. 771], то чи свідчить про наявність такого спору звернення, яке ґрунтується на зобов'язуючій нормі закону? Чи відповідає завданням адміністративного судочинства, що зафіксовано у ч. 1 ст. 2 Кодексу адміністративного судочинства України від 06.07.2005 р. № 2747-IV [12] розгляд таких звернень?

Враховуючи, що у всіх трьох наведених вище видів спорів однією з юридичних умов є норми, що визначають компетенцію суб'єктів владних повноважень, а також зміст ч. 2 ст. 3 Конституції України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР [13], відповідно до якого права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави, доцільним уявляється при вдосконаленні законодавства в першу чергу звертати увагу на зазначені норми.

Список використаних джерел:

1. Философский энциклопедический словарь. – М. : ИНФРА-М, 2003. – 576 с.
2. Тимошенко К. О. Публічно-правовий спір як предмет юрисдикції адміністративних судів: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Тимошенко Катерина Олегівна; Нац. акад. наук України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. – К., 2012. – 20 с.
3. Хлібороб Н.Є. Публічно-правовий спір як предмет юрисдикційної діяльності адміністративного суду: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Н. Хлібороб Наталя Євгенівна; Національний університет «Львівська політехніка». – Львів, 2012. – 22 с.
4. Педько Ю. С. Публічно-правовий спір – предмет юрисдикції адміністративних судів України / Ю. С. Педько // Актуальні проблеми застосування Цивільного процесуального Кодексу та Кодексу адміністративного судочинства України: міжнар. наук.-практ. конф., 25–26 січня 2007 р.: тез. допов. – Х.: Нац. юрид. акад. України, 2007. – С. 249–252.
5. Ткаченко А.О. Компетенційні спори: поняття та особливості / А.О. Ткаченко // Право і суспільство. – 2010. – № 1. – С. 68–73.
6. Тихомиров Ю. А. Теория компетенции / Тихомиров Ю. А. – М.: Издательство ЮРИНФОРМЦЕНТР, 2004. – 355 с.
7. Скакун О.Ф. Теорія права і держави: підруч. / О.Ф. Скакун. – К.: Алерта; КНТ; ЦУЛ, 2010. – 520 с.
8. Великий енциклопедичний юридичний словник / [ред. Ю. С. Шемшученко]. – К.: Юридична думка, 2012. – 1020 с.
9. Конфліктологія: навч. посіб. / [Л.М. Герасіна [та ін.]]. – Х.: Право, 2012. – 128 с.
10. Гасанова А. К. Адміністративно-правові засади вирішення конфліктів в діяльності органів виконавчої влади: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / А. К. Гасанова ; Національний університет «Одеська юридична академія». – Одеса, 2011. – 215 с.
11. Коліушко І. Б. Адміністративні суди: для захисту прав людини чи інтересів держави? / І. Б. Коліушко, Р. О. Куйбіда // Право України. – 2007. – № 3. – С. 3–8
12. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 р. № 2747-IV: за станом на 09 квіт. 2014 р. // Офіційний вісник України. – 2005. – № 32 (26.08.2005). – Ст. 1918 (із змінами).
13. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР: за станом на 21 лют. 2014 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141 (із змінами).